EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 28.10.2024.
COM(2024) 494 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI

Īstenošanas ziņojums par Strīdu izšķiršanas mehānismu direktīvas pārskatīšanu

1. Ievads

Padomes 2017. gada 10. oktobra Direktīvā (ES) 2017/1852 par nodokļu strīdu izšķiršanas mehānismiem Eiropas Savienībā[1] ("*DRM* direktīva") ir noteikts satvars tādu strīdu izšķiršanai starp dalībvalstīm, kuri rodas, interpretējot un piemērojot starp dalībvalstīm noslēgtus nolīgumus un konvencijas, kas paredz novērst nodokļu dubulto uzlikšanu ienākumam un attiecīgā gadījumā kapitālam.

Lai gan pirms *DRM* direktīvas pieņemšanas bija pieejami mehānismi un instrumenti noteiktu strīdu izšķiršanai, kas minēti nodokļu nolīgumos vai Arbitrāžas konvencijā (90/436/EEK)[2], tomēr ar šiem instrumentiem ne vienmēr varēja panākt šādu strīdu efektīvu izšķiršanu attiecībā uz darbības jomu un/vai laikus vai saistošā veidā.

DRM direktīva aptver plašāku darbības jomu un nodrošina efektīvu mehānismu strīdu izšķiršanai laikus un izpildāmā veidā, paredzot trīs posmu pieeju. Pirmkārt, ikvienai personai (privātpersonai vai uzņēmumam), kuras aplikšanu ar nodokļiem tieši ietekmē strīdus jautājums, ir tiesības iesniegt sūdzību katrā attiecīgajā dalībvalstī, lūdzot izšķirt šādu strīdu. Otrkārt, attiecīgajām dalībvalstīm būtu jācenšas atrisināt strīdus jautājumu, izmantojot savstarpējas vienošanās procedūru. Treškārt, ja dalībvalsts noraida sūdzību vai nespēj atrisināt strīdu savstarpējās vienošanās procedūras posmā, direktīvā ir paredzēts izveidot padomdevēju komisiju, kas pieņemtu lēmumu par noraidīšanu vai sniegtu atzinumu par strīdu.

Saskaņā ar *DRM* direktīvas 21. pantu Komisija izvērtē direktīvas īstenošanu un iesniedz ziņojumu Padomei. Tomēr pašlaik ir pieejami visai ierobežoti pierādījumi par direktīvas piemērošanu, un ne visas dalībvalstis ir guvušas pietiekamu pieredzi tās noteikumu piemērošanā. Nevienā dalībvalstī nodokļu maksātāju iesniegtās sūdzības nav nonākušas līdz strīdu izšķiršanas posmam. Galvenais iemesls ir tas, ka *DRM* direktīvu piemēro taksācijas gadiem, kas sākas 2018. gada 1. janvārī vai pēc šā datuma. Dalībvalstīs ir atšķirīgi atbilstības noteikumi attiecībā uz iesniegšanas prasībām un galīgajiem nodokļu aprēķiniem, noilguma noteikumiem un atbilstības stratēģijām (piemēram, kad sākt revīziju vai kurus taksācijas gadus aptvert). Piemēram, nodokļu deklarācija par 2018. taksācijas gadu tiktu iesniegta ne agrāk kā 2019. gadā. Nodokļu revīziju par 2018. taksācijas gadu varētu pabeigt tikai 2023. gadā, tādējādi sūdzību būtu iespējams iesniegt no tā brīža un trīs gadu laikā (vēlākais 2026. gadā). Tādējādi strīdi, kurus varētu izskatīt saskaņā ar *DRM* direktīvu, ir izcēlušies tikai pašos pēdējos gados.

Šis īstenošanas ziņojums aptver laikposmu no *DRM* direktīvas sākotnējās stāšanās spēkā līdz šim brīdim. Tā pamatā ir dati, kas savākti apspriešanā, kura notika no 2024. gada 12. marta līdz 10. maijam par nodokļu uzlikšanu un muitas savienību atbildīgo Komisijas dienestu tīmekļa vietnē, kā arī informācija, kas saņemta no dalībvalstīm saskaņā ar *DRM* direktīvas statistikas regulējumu attiecībā uz 2020.–2023. taksācijas gadu, un mērķorientēta apspriešanās ar dalībvalstīm, kas norisinājās no 2024. gada 14. marta līdz 10. maijam. *DRM* direktīvas visaptverošs izvērtējums būtu jāveic, tiklīdz būs pieejama plašāka informācija un pieredze saistībā ar reālām lietām – arī lietām, kas ir sasniegušas strīdu izšķiršanas posmu. Arī *DRM* direktīva

[1] OV L 265, 14.10.2017., 1.–14. lpp.

[2] Konvencija par nodokļu dubultās uzlikšanas novēršanu sakarā ar asociēto uzņēmumu peļņas korekciju (OV L 225, 20.8.1990., 10. lpp.).

ietilpst tās ERP revīzijas tvērumā, kas pašlaik tiek veikta par kaitējošu nodokļu konkurenci Eiropas Savienībā.

2. *DRM* direktīvas apraksts

DRM direktīva nodrošina koordinētu un elastīgu satvaru dalībvalstīm un nostiprina obligātu saistošu strīdu izšķiršanu Eiropas Savienībā salīdzinājumā ar valsts līmeņa noteikumiem un/vai noteikumiem, kas paredzēti divpusējos vai daudzpusējos nolīgumos un konvencijās.

Tajā ir paredzēta savstarpējas vienošanās procedūra (turpmāk tekstā – "SVP"), ko ierosina, pamatojoties uz nodokļu maksātāja sūdzību, un saskaņā ar kuru dalībvalstīm jāsadarbojas un divu gadu laikā jāpanāk vienošanās par nodokļu dubultās uzlikšanas strīdu. Lēmums ir saistošs kompetentajām iestādēm, un tā skartais(-ie) nodokļu maksātājs(-i) var pieprasīt tā izpildi. Ja SVP neizdodas, jo dalībvalstīm nav izdevies panākt vienošanos, tiek automātiski uzsākta strīdu izšķiršanas procedūra (arbitrāžas posms), kurā iesaistīto dalībvalstu kompetentās iestādes pieņem galīgu saistošu lēmumu.

Turpmāk redzamajā attēlā ir sniegts trīs galveno *DRM* direktīvas procedūras posmu kopsavilkums.

1. attēls. Trīs galvenās procedūras

Kopsavilkums par katru posmu

1. Sūdzība

DRM direktīvu piemēro strīdiem starp dalībvalstīm, kuri rodas, atšķirīgi interpretējot un piemērojot nolīgumus un konvencijas, kas paredz novērst nodokļu dubulto uzlikšanu ienākumam un attiecīgā gadījumā kapitālam, piemēram, divpusējus nodokļu līgumus un Arbitrāžas konvenciju, kas izraisa nodokļu dubulto uzlikšanu. Ņemot to vērā, ikvienai skartajai personai, tostarp privātpersonām, ir tiesības iesniegt sūdzību par strīdus jautājumu katras attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, lai panāktu strīda izšķiršanu.

Iesniegšanas termiņš ir trīs gadi no dienas, kad saņemts pirmais paziņojums par darbību, kas izraisa nodokļu dubultu uzlikšanu. Katras attiecīgās dalībvalsts kompetentās iestādes pienākums ir apstiprināt sūdzības saņemšanu divu mēnešu laikā pēc tās saņemšanas un par to informēt pārējās attiecīgās dalībvalstis. Skartajai personai ir jāiesniedz informācija saskaņā ar *DRM* direktīvas 3. panta 3. punktu. Trīs mēnešu laikā pēc sūdzības saņemšanas attiecīgās kompetentās iestādes var pieprasīt papildu informāciju. Savukārt skartajai personai ir jāatbild trīs mēnešu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas. Lēmums par sūdzības pieņemšanu vai noraidīšanu ir jāpieņem sešu

mēnešu laikā pēc sūdzības saņemšanas vai sešu mēnešu laikā pēc papildu informācijas saņemšanas atkarībā no tā, kurš datums ir vēlāks, un par to nekavējoties jāinformē skartā persona un pārējo attiecīgo dalībvalstu kompetentās iestādes.

Šajā sešu mēnešu laikposmā attiecīgā dalībvalsts var vienpusēji atrisināt strīdus jautājumu, kā rezultātā procedūra saskaņā ar *DRM* direktīvu tiek izbeigta.

2. SVP

Ja strīds nav atrisināts sūdzības izskatīšanas posmā, attiecīgās dalībvalstis, ja tās ir pieņēmušas sūdzību, uzsāk savstarpējas vienošanās procedūru. Savstarpējas vienošanās procedūras gadījumā dalībvalstīm jācenšas to noslēgt divu vai trīs gadu laikā no pēdējā paziņojuma par lēmumu pieņemt sūdzību.

Direktīvas 6. apsvērumā dalībvalstis tiek mudinātas savstarpējas vienošanās procedūras termiņa noslēguma posmos izmantot nesaistošus strīdu alternatīvas izšķiršanas risinājumus, piemēram, mediāciju vai samierināšanu. Ja attiecīgās dalībvalstis spēj strīdu atrisināt, lēmums kļūst saistošs dalībvalstīm, ja nodokļu maksātājs(-i) tam piekrīt un atsakās no tiesībām izmantot jebkādu citu tiesiskās aizsardzības līdzekli. Ja norādītajā laikposmā vienošanās netiek panākta, lieta būtu jāiesniedz izskatīšanai strīdu izšķiršanas procedūrā.

3. Strīdu izšķiršana

Skartā persona var pieprasīt kompetentajām iestādēm izveidot padomdevēju komisiju, ja a) vismaz viena, bet ne visas attiecīgo dalībvalstu kompetentās iestādes saskaņā ar 5. panta 1. punktu ir noraidījušas sūdzību, ko iesniegusi šāda skartā persona; vai b) attiecīgo dalībvalstu kompetentās iestādes ir akceptējušas sūdzību, ko iesniedza skartā persona, bet tās nav panākušas vienošanos par to, kā, izmantojot savstarpējas vienošanās procedūru, izšķirt strīdus jautājumu 4. panta 1. punktā noteiktajā termiņā; šādā gadījumā padomdevējai komisijai jāsniedz atzinums par to, kā izšķirt strīdus jautājumu. *DRM* direktīva nodrošina dalībvalstīm elastības iespējas padomdevēju komisiju izveidē; to sastāvs, struktūra, izmantojamais arbitrāžas process var atšķirties, turklāt komisijas var veidot gan kā pagaidu, gan pastāvīgas struktūras.

Padomdevējai komisijai jāsniedz savs atzinums attiecīgo dalībvalstu kompetentajām iestādēm ne vēlāk kā sešus mēnešus pēc dienas, kad tā tika izveidota (šo termiņu var pagarināt vēl par trim mēnešiem). Atzinumu pieņem ar komisijas locekļu vienkāršu balsu vairākumu. Ja balsu vairākumu nevar panākt, priekšsēdētāja balsojums nosaka galīgo atzinumu, ko paziņo kompetentajām iestādēm.

Galīgais lēmums jāpieņem kompetentajām iestādēm pēc padomdevējas komisijas atzinuma paziņošanas. Attiecīgajām kompetentajām iestādēm ir seši mēneši laika, lai vienotos par to, kā atrisināt strīdus jautājumu. Šo sešu mēnešu laikā kompetentās iestādes var pieņemt lēmumu, kas atšķiras no padomdevējas komisijas lēmuma.

Galīgais lēmums ir saistošs attiecīgajām dalībvalstīm attiecībā uz skartajām personām, un tas nerada precedentu. Tas ir jāīsteno ar nosacījumu, ka skartā(-ās) persona(-as) 60 dienu laikā no dienas, kad galīgais lēmums tika paziņots, attiecīgajā gadījumā akceptē galīgo lēmumu un atsakās no tiesībām izmantot jebkādu citu tiesiskās aizsardzības līdzekli.

3. <u>Pārskats par īstenošanu</u>

a. Transponēšanas pārbaudes

Tagad visas dalībvalstis ir pareizi transponējušas *DRM* direktīvu. Spānijas gadījumā tika sākta pārkāpuma procedūra par nepareizu transponēšanu[3]. Pēc tam Spānija atrisināja jautājumus, kas tika aktualizēti pārkāpuma procedūrā, kura tika izbeigta 2024. gada 23. maijā[4].

b. Statistikas regulējuma pārskatīšana

Saskaņā ar *DRM* direktīvas statistikas regulējumu dalībvalstīm katru gadu jāiesniedz Komisijai šāda statistika[5]:

(i) kompetentajai iestādei iesniegtās sūdzības;
(ii) kompetentās iestādes vadītās SVP;
(iii) sūdzības, kas tiek izskatītas strīdu izšķiršanas posmā (arbitrāžas posmā);
(iv) SVP lēmumu un galīgo lēmumu īstenošana.

Turpmākajā tabulā norādīts to lietu skaits, kuras dalībvalstis iesniegušas saskaņā ar i) un ii) apakšpunktu un kuras katra pārskata gada beigās vēl nav pabeigtas.

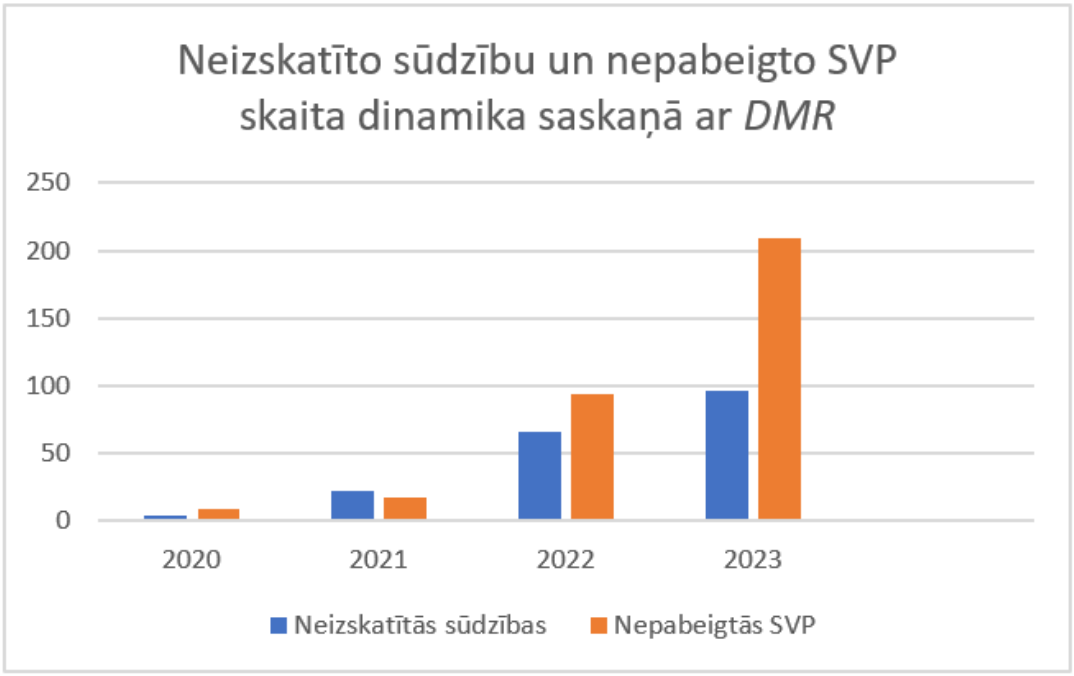

Iesniegtās sūdzības

Atkarībā no attiecīgās dalībvalsts kompetento iestāžu nostājas attiecībā uz iesniegto sūdzību nodokļu maksātājiem var nākties iesniegt pārsūdzību valsts tiesās saskaņā ar 5. panta 3. punktu, lai sāktu SVP vai *DRM* strīdu izšķiršanas posmus. Pamatojoties uz

[3] INFR(2022)2096
[4] Sk. Komisijas lēmumu pārkāpumu lietās publisko reģistru https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=en&langCode=LV.
[5] Datus sk. Komisijas tīmekļa vietnē: Resolution of tax disputes in the European Union - European Commission (europa.eu).

informāciju, kas saņemta no dalībvalstīm, ir iesniegta tikai viena pārsūdzība saistībā ar divu dalībvalstu noraidījumu. Nelielais pārsūdzēto sūdzību skaits salīdzinājumā ar iesniegto sūdzību kopējo skaitu varētu liecināt par to, ka līdz šim visu dalībvalstu noraidīto lietu skaits ir bijis mazs.

Tā vietā visus strīdus, kurus neizdodas atrisināt sūdzības izskatīšanas posmā, turpina risināt SVP posmā. Viens no galvenajiem statistikas rādītājiem ir vidējais laiks, kurā dalībvalstis noslēdz iesniegto sūdzību, vai nu to atrisinot pašas, vai arī nododot sūdzību izskatīšanai SVP posmā vai strīda izšķiršanas posmā. Rezultāti par 2020.–2023. gadu ir norādīti turpmāk.

Gads	To dalībvalstu skaits, kuras ir iesniegušas ziņojumus	Sūdzība slēgta (mēnešos) – ES vidējais rādītājs	Maksimālais laiks (mēneši)	Minimālais laiks (mēneši)
2020. gads	2	1,25	1,5	1
2021. gads	6	4,1	12	0,2
2022. gads	12	3,9	6,2	1,8
2023. gads	11	3,9	6	0,8

Tāpēc, pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem, lielāko daļu lietu dalībvalstis slēdz sešu mēnešu laikā, kā noteikts *DRM* direktīvā. Turpmāk, lai uzraudzītu *DRM* direktīvas efektivitāti, ir svarīgi iesniegt datus par sūdzības izskatīšanas laiku.

SVP posmā izskatītās sūdzības

Lai gan laikposmā no 2020. līdz 2023. gadam palielinājās gan sūdzību, gan SVP skaits, tas joprojām ir ievērojami mazāks par SVP skaitu, kas tajā pašā laikposmā veiktas saskaņā ar Arbitrāžas konvenciju[6]. Šim nelielajam skaitam var būt vairāki iemesli. *DRM* direktīva ir tieši piemērojama tikai strīdiem, kas radušies taksācijas gadā, kurš sākas 2018. gada 1. janvārī vai vēlāk, tāpēc vecākas lietas nevar izskatīt saskaņā ar *DRM* direktīvu[7]. Tomēr saskaņā ar Arbitrāžas konvenciju iesniegto strīdu skaits ir samazinājies: to lietu skaits, kas 2023. gadā iesniegtas saskaņā ar Arbitrāžas konvenciju, ir samazinājies – no 854 lietām 2022. gadā līdz 649 lietām 2023. gadā. Tomēr šis rādītājs drīzumā var mainīties, jo, lai apstiprinātu ilgtermiņa tendenci, ir vajadzīgi dati par nākamajiem gadiem.

Turklāt, ņemot vērā laiku, kas nepieciešams, lai veiktu revīziju un nodokļu maksātājam izdotu galīgo revīzijas lēmumu, paietu vairāki gadi, pirms nodokļu maksātājs varētu iesniegt sūdzību. Visbeidzot, nodokļu maksātājam pēc lēmuma pieņemšanas dienas ir trīs gadi laika, lai iesniegtu sūdzību, tāpēc arī ar šo apstākli varētu skaidrot laika periodu starp strīda rašanos un tā iesniegšanu izšķiršanai saskaņā ar *DRM* direktīvu.

Uz dalībvalstīm apspriešanās laikā uzdoto jautājumu, vai tās ir novērojušas pāreju no Arbitrāžas konvencijas uz *DRM* direktīvu, lielākā daļa dalībvalstu atbildēja, ka tām nav

[6] Statistika par SVP un iepriekšēju vienošanos par cenas noteikšanu: https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/statistics-apas-and-maps-eu_en.

[7] Dalībvalstis varēja izmantot iespēju pieņemt lietas saistībā ar strīdiem, kas radušies pirms 2018. gada 1. janvāra un attiecas uz iepriekšējiem taksācijas gadiem. Apspriešanās laikā ar dalībvalstīm tikai divas dalībvalstis norādīja, ka to atļauj.

datu, lai atbildētu uz šo jautājumu. Tās apstiprināja, ka to nodokļu maksātāji joprojām izmanto Arbitrāžas konvenciju.

Tāpat kā attiecībā uz sūdzības izskatīšanas posmu, dalībvalstīm tika lūgts norādīt mēnešu skaitu, kas nepieciešams, lai atrisinātu strīdu SVP ietvaros[8]. Rezultāti par 2020.–2023. gadu ir norādīti turpmāk.

Gads	To dalībvalstu skaits, kuras ir iesniegušas ziņojumus	Procedūra pabeigta (mēnešos) – ES vidējais rādītājs	Maksimālais laiks (mēneši)	Minimālais laiks (mēneši)
2020. gads	N/P	N/P	N/P	N/P
2021. gads	4	7	12,5	3,3
2022. gads	2	9,3	10,1	8,5
2023. gads	9	10,9	21,5	3

Pamatojoties uz dalībvalstu iesniegtajiem datiem, SVP lietas tiek slēgtas 24 mēnešu laikā, kā noteikts *DRM* direktīvā. Tomēr, ņemot vērā to lietu nelielo skaitu, kuras līdz šim faktiski ir slēgtas SVP posmā, būtu pāragri izdarīt secinājumus. Veicot mērķorientētu apspriešanos ar kādu dalībvalsti, tika konstatēts, ka lielāko daļu lietu, kas iesniegtas saskaņā ar *DRM* direktīvu, ir ierosinājušas privātpersonas, un šīs lietas parasti var atrisināt ātrāk, salīdzinot ar strīdiem, kuros iesaistīti uzņēmumi. Lietas, kurās ir iesaistīti uzņēmumi, parasti ir saistītas ar strīdiem par transfertcenu noteikšanu; šādi strīdi ir sarežģītāki, un to atrisināšana ir laikietilpīgāka. Tāpat kā attiecībā uz sūdzības izskatīšanas posmu, ir svarīgi, lai dalībvalstis iesniegtu datus, kas ļautu efektīvi pārraudzīt, cik savlaicīgi tiek slēgta SVP lieta.

Sūdzības, kas tiek izskatītas strīdu izšķiršanas posmā

Līdz šim strīdu izšķiršanas posmā (arbitrāžas posmā) nav nonākusi neviena sūdzība, tāpēc to nav iespējams izvērtēt. Turklāt, ņemot vērā to, ka lielākā daļa SVP lietu ir iesniegtas 2022. un 2023. gadā un dalībvalstis nav izdevušas visus lēmumus, paredzams, ka to lietu skaits, kas tiks nodotas izskatīšanai šajā posmā, turpmākajos gados būs visai ierobežots. Tomēr ir būtiski pārraudzīt šo posmu, lai nodrošinātu, ka nodokļu maksātājiem ir tiesības uz pārsūdzību, ja SVP lieta ir noraidīta.

SVP lēmumu un galīgo lēmumu īstenošana

Dalībvalstīm ir jāziņo par to SVP lēmumu un galīgo lēmumu skaitu, kurus kompetentās iestādes vēl nav īstenojušas.

2023. gada 31. decembrī dalībvalstis ziņoja, ka ir trīs SVP lēmumi, kas kompetentajām iestādēm vēl jāīsteno.

[8] Pārskata gadā pieņemto sūdzību skaits, kas saskaņā ar 4. panta 1. punktu nodotas izskatīšanai SVP ietvaros, un to lēmumu skaits, kurus pārskata gadā saskaņā ar 4. panta 2. punktu akceptējusi skartā persona, ir norādīts 5. zemsvītras piezīmē minētajā Komisijas tīmekļa vietnē pieejamajos statistikas datos.

c. Sākotnējās atsauksmes par piemērošanu

Saskaņā ar rezultātiem, kas gūti apspriedēs ar dalībvalstīm un apspriedēs ar ieinteresētajām personām[9], *DRM* direktīva nodrošina uzlabojumus efektivitātes un lietderības ziņā salīdzinājumā ar situāciju pirms tās īstenošanas. Tas izriet no tā, ka *DRM* direktīvā ir paredzēti skaidri un konkrēti termiņi, tā piedāvā nodokļu maksātājam(-iem) labākus tiesiskās aizsardzības līdzekļus, un tās darbības joma ir plašāka, aptverot ne tikai strīdus par transfertcenu noteikšanu vai peļņas attiecināšanu uz pastāvīgām darījumdarbības vietām, bet arī visus strīdus, kas rodas, interpretējot un piemērojot nolīgumus un konvencijas, kas paredz novērst ienākumu dubultu aplikšanu ar nodokļiem.

Tomēr gan dalībvalstis, gan ieinteresētās personas savās atbildēs norādīja, ka ar *DRM* direktīvas noteikumiem saistītā pieredze ir ierobežota, jo pirmās lietas par nodokļu dubultu uzlikšanu, uz kurām attiecas *DRM* direktīvas darbības joma, ir sāktas tikai tagad, jo ir pabeigtas nodokļu revīzijas par taksācijas gadiem, kas sākas 2018. gadā vai vēlāk. Tādējādi par visiem *DRM* direktīvas aspektiem un jo īpaši par strīdu izšķiršanas posmu bija iespējams sniegt tikai ierobežotas atsauksmes vai tās nebija iespējams sniegt vispār, jo šā ziņojuma sagatavošanas laikā padomdevēja komisija nebija izveidota.

Tomēr jau tika izteikti ierosinājumi par turpmākiem uzlabojumiem attiecībā uz dažiem *DRM* direktīvas aspektiem, lai nodrošinātu lielāku skaidrību par atsevišķu noteikumu vai definīciju interpretāciju un piemērošanu nolūkā panākt vienotu pieeju. Turklāt tika ierosināts paplašināt *DRM* direktīvas darbības jomu un izmantot strīdu izšķiršanas mehānismu ar citām direktīvām saistītu strīdu izšķiršanai tiešo un netiešo nodokļu jomā. Pārraudzības nolūkos varētu būt noderīgs pārskatīts statistikas regulējums, norādot pārskata gadā iesniegto un noraidīto sūdzību skaitu.

4. Secinājumi un turpmākais darbs

Visas dalībvalstis ir pilnībā īstenojušas *DRM* direktīvu. Sākotnējās atsauksmes ir pozitīvas, jo šķiet, ka *DRM* direktīva ļauj sasniegt tās pieņemšanas laikā izvirzītos mērķus. *DRM* direktīvā ir paredzēts visaptverošs, efektīvs un ilgtspējīgs strīdu izšķiršanas mehānisms. Labākas nodokļu maksātāja(-u) iespējas saistošā veidā atrisināt jautājumus, kas saistīti ar nodokļu dubulto uzlikšanu, sekmē taisnīgāku nodokļu vidi.

Tomēr, pamatojoties uz statistikas datiem, ko Komisija savākusi saskaņā ar *DRM* direktīvas statistikas regulējumu, un atsauksmēm, kas saņemtas gan no sabiedrības, gan no dalībvalstīm, jāsecina, ka pieredze *DRM* direktīvas piemērošanā joprojām ir ierobežota. Kad būs iegūta plašāka pieredze, Komisijas dienestiem būtu jāveic visaptverošs izvērtējums un vajadzības gadījumā jāsagatavo priekšlikumi *DRM* direktīvas uzlabošanai.

[9] Sk.: Resolution of tax disputes in the European Union - European Commission (europa.eu).